

Kaupunkikehitysyksikkö

26.2.2013

5074/03.00.00/2012

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 Valtioneuvosto

28.02.2013

Lausunto luonnoksesta kuntarakennelaiksi

Espoon valtuusto päätti kokouksessaan 25.2.2013 antaa valtiovarainministeriölle seuraavan lausunnon kuntarakennelain luonnoksesta:

Yleistä

Rakennetyöryhmän selvityksestä valtionvarainministeriölle antamassaan lausunnossa valtuusto yksimielisesti totesi, ettei Espoo hyväksy pääkaupunkiseudun kaupunkien pakkoliitosta eikä kuntaliitokseen tähtäävän kuntaliitosselvityksen käynnistämistä. Myönteistä rakennelaissa on se, ettei siihen ole lisätty yleisempiä säännöksiä ns. pakkoliitoksista. Pakkoliitokset ovat mahdollisia vain vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien kohdalla.

Helsingin seudulla kuntauudistuksen tavoitteena tulee olla palvelujen laatu ja kustannustehokkuus, seudun kilpailukyky, elinvoimaisuus, ekologinen kestävyys ja hyvinvointi sekä yhteisöllisyys. Kuntarakenteen muutosesitysten tulee perustua parhaisiin argumentteihin. Kuntarakenteen muutosesitysten taustalla tulee aina olla huolella punnitut vaihtoehdot, joista on voitava valita seudun tavoitteita parhaiten palveleva malli.

Helsingin seudun 14 kuntaa muodostavat tulevaisuudessa entistä yhtenäisemmän yhdyskuntarakenteellisen kokonaisuuden. Tälle alueelle tarvitaan oma metropoliratkaisu maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitteluun ja toteutukseen, sosiaalisen eheyden lisäämiseen ja segregaaation torjuntaan sekä näihin liittyvään seudulliseen päätöksentekoon.

Metropolialueen toiminnan kehittäminen on keskeistä koko maan kilpailukyyn ja talouden kannalta. Kansainvälinen kilpailukyky edellyttää verkostomaista metropolia. Metropolialue tarvitsee demokraattisen ja ketterän hallinnon, joka parantaa kansalaisten elämän laatua sekä luo edellytykset Suomelle ja suomalaisille menestyä globaalissa kehityksessä ja kovenevassa kilpailussa. Metropoliratkaisun on vahvistettava seudun asukkaiden osallistumista.

Metropolialue kuntauudistuksen erityisalue ja -kohde

Helsingin seudun kunnat ovat Suomen olosuhteissa poikkeuksellinen alue, jonka erityispiirteet ja olosuhteet olisi huomioitava kaikilla kuntauudistuksen osa-alueilla:

Metropoliperuste (metropolialueperuste) eroaa muista selvityisperusteista. Se on niistä poiketen sanonnaltaan ja käsitteiltään yleisempi, epätäsmällinen ja tulkinnanvarainen. Miten ja missä prosessissa todetaan ja tulkitaan esim. milloin on olemassa ”merkittävä yhdyskuntarakenteen eheyttämistarve”. Ja mitä tarkoitetaan lauseella ”yhdistymiset ovat perusteltuja alueen kokonaisuuden kannalta”? Näiltä osin perustetta on Espoon mielestä pyrittävä selkiyttämään.

Laissa käytetään sanontoja, joiden juridinen sisältö jää epämääräiseksi tai puuttuu kokonaan. ”Yhdyskuntarakenteen eheyttämistarve” (4 d § 4 mom) on määrittelemättä. Usein tarpeen sijasta olisi parempi käyttää ”tavoitetta” tai muuta tahtomiseen viittaavaa käsitettä.

”Kasvupaineen vuoksi” (4 d § 4 mom.) on vailla juridista sisältöä. Lisäksi ”kasvupaine” on epämääräinen käsite, jota ei ole tarkemmin määritelty maankäytön suunnittelua koskevassa lainsäädännössä, jonka alaan se kuitenkin viittaa. Maankäyttö- ja rakennuslain terminologiaa käyttäen sillä tarkoitetaan taajamarakenteen sellaista kehitystä, jonka vuoksi tarvitaan maankäytön yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

”Metropolialueella kuntarakenne ja metropolihallinto kytkeytyvät toisiinsa” (4 d § 4 mom. lause on määriteltävä tarkemmin.

Metropoliperusteen lisäksi arvioitaessa alueen kuntien selvitysvelvollisuutta sovellettaisiin palvelu- ja talousperusteita.

Väestöperusteen keskeinen tekijä palvelujen järjestämisen kannalta on alueen asukkaiden määrä ja asumistiheys. Tehokkaan ja vaikuttavan palvelutuotannon edellytyksiä on muitakin kuin riittävä väestöpohja. Tutkijat ja muut asiantuntijat ovat olleet hyvin varovaisia kunnan tehokkaan optimikoon määrittelyssä. Professori (emeritus) Pentti Meklin toteaa Kunnallistieteellisessä aikakauskirjassa 4/2012 julkaistussa artikkelissa ”Suuruuden ekonomia kuntakontekstissa – mahdollisuuksia ja rajoitteita” mm.:

- Kunnalla ei ole olemassa yleistä optimikkoa, jos sitä mitataan asukaskohtaisilla kustannuksilla.
- Kuntakoon suurentaminen, kuntaliitos sinänsä, ei tuo suuruuden tarjoamaa hyötyä, vaan se tarjoaa mahdollisuuksia, kehittämispotentiaalia.
- Kunnan tehokas ja riittävän suuri koko vaihtelee palvelutehtävittäin.
- Suuruuden tuomien etujen kannalta kunnan suuruutta oleellisempaa on palveluyksikköjen suuruus.
- Kunnan järjestämiä palveluita suuruuden etujen kannalta tarkastellessa oleellisia ovat palvelujen rakenteet ja palveluketjut.

Taloussperusteen tavoitteena on palvelujen turvaaminen kuntalaisille. Tavoitteena tulee olla kunnat, joiden palvelut ovat kustannustehokkaat, väestön huoltosuhde ja ikärakenne ovat kestäviä ja ovat elinvoimaisia. On huomattava, että kriisikuntaperusteen jäykkä soveltaminen voi uhata myös kuntia, jotka maksavat verontasausta muille.

Valtionosuusjärjestelmä on valtion tärkein kunnan talouden ohjauksen väline. Järjestelmän laskentaperusta on korjattava ja sen tulee olla avoin ja läpinäkyvä. Järjestelmän tulee olla taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä. Järjestelmän

tulee perustua todellisiin kustannuksiin ja oltava kannustava. Järjestelmän tavoitteet ja laskentaperusteet tulee olla yhdensuuntaiset. Valtionosuudet ja verotuloon perustuva tasejärjestelmä liittyvät toisiinsa. Niiden laskentaperusteet tulee pitää selkeinä ja "läpinäkyvinä".

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen ja palvelurakennetta koskevat linjaukset

SOTE- uudistuksen tavoitteena on parempi integraatio perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä. Hallitusohjelmassa todetaan, että laadukkaiden sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden varmistamiseksi ja rahoituksen turvaamiseksi tulee muodostaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämis- ja rahoitusvastuuseen kykeneviä väestöpohjaltaan riittävän suuria kuntia tai sosiaali- ja terveydenhuoltoalueita. Espoo on tässä tarkoituksessa vahva peruskunta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus olisi hyvä toteuttaa osana kunta- ja palvelurakenneselvitystä. Tällä hetkellä Espoo tekee yhteistyötä useiden sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta Kauniaisten ja Kirkkonummen kanssa, ja Vihdin kanssa Espoolla on yhteistyösopimus. Erikoissairaanhoidon järjestetään yhdessä Uudenmaan kuntien kanssa. SOTE- alueen ja HUS:n toimintojen ja rakenteiden uudistaminen ei saa vaarantaa hyvin toimivia toimintamalleja. Erityisiä kehittämistarpeita kohdistuu ikäihmisten hoitoon ja kuntoutukseen.

Espoo haluaa varata mahdollisuuden antaa lausunto valtionosuus- ja SOTE -järjestelmien uudistamisesta.

Mari Immonen
Kaupunginsihteeri
(09) 816 22252
mari.e.immonen@espoo.fi

Liitteet

-

Tiedoksi

-